ÑAPA
Weekendbijlage
van dagblad Amigoe
zaterdag 16 april 2016

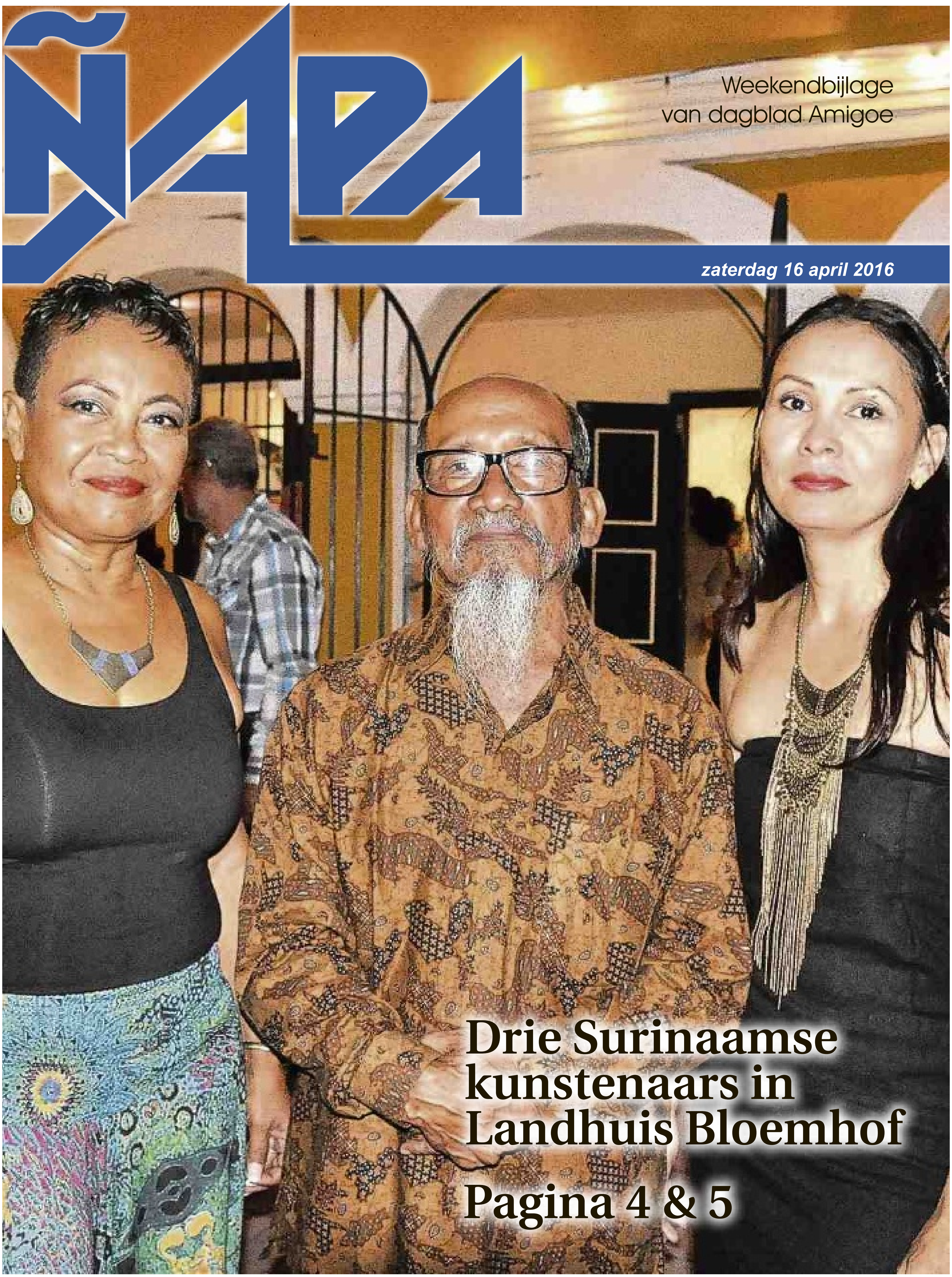

Drie Surinaamse kunstenaars in Landhuis Bloemhof

Pagina 4 & 5

Inhoud

Voorpagina 1

Inhoud 2

Uitgelicht 3

3 Surinaamse kunstenaars 4 & 5

Literatuur 6 & 7

Oscar nominatie Colombiaanse film 8 & 9

Work&Travel 10

Eten & drinken 11

De Diva van Ocean Drive 12 & 13

Recht 14

Puzzels 15

Beroep onder de loep 16

Foto van de week.

In de kerk van Steenrijk woonde onlangs een 'vreemde vogel' de mis bij. John Jairo Herrera wist hem op de gevoelige plaat vast te leggen.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

CORRECTIE Ari Manse

VORMGEVING Wendela Ataliede
Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Ken Wong

Aan deze Ñapa werkten mee:

Marja Berk
Monique Casimiri
Ko van Geemert
Brede Kristensen
Judice Ledeboer
Liesbeth Mantel
Elton St. Jago
May Voges
Miriam de Windt
Ken Wong

Thuis.

Kledinglaagjes

Monique Casimiri

Net wonend in Nederland gingen we al gauw de wintermaanden in. En koud dat we het hadden! Echt niet grappig. Je bent natuurlijk wel voorbereid in theorie, maar dat de praktijk zich niet laat vangen in woorden, werd al snel duidelijk. Dikke jas, handschoenen, sjaal en muts. Het liefst twee paar sokken of toch maar een maillot onder die lange broek en dichte schoenen. Even de deur uitgaan is in de winter nooit iets dat je snel even tussendoor doet. Voordat je al die kleren aanhebt, ben je al snel een kwartier verder. En mocht je tussendoor toch echt nog een keer naar het toilet moeten, reken dan maar een halfuur extra tijd.

Het is een 'jasje aan/jasje uit'-land. Binnen is het al gauw te warm met de verwarming aan, hoewel men tegenwoordig vaak zuinig aandoet. De zuinigheid vertaalt zich naar het laag houden van de temperatuur van de verwarming. Iemand heeft ooit bedacht dat 20 graden een mooie gemiddelde temperatuur is voor binnen, maar ik ken genoeg gezinnen waar de thermostaat niet boven de 19 graden uitkomt. De eerste paar keer dat ik daar op bezoek kwam had ik het steevast koud. Inmiddels weet ik beter en heb ik altijd een vest of trui bij me.

De discussie of de verwarming hoger mag, ga ik niet meer aan. Dat gaf zulke bijzonder zinloze feiteninformatie over wat nu het beste is voor de mens om optimaal te kunnen functioneren, dat ik mij ernstig ging afvragen of deze vriendschappen wel bestaansrecht hadden. Als ik ergens op bezoek ben wil ik niet optimaal functioneren, dan wil ik met een wijntje op de bank zitten en slap ouwehoeren over alles en niets. Dus, om de vriendschappen niet in gevaar te brengen kies ik er al jaren voor om gekleed in lagen het bezoek te volbrengen.

Tijdens een bezoek aan vrienden zijn die laagjes een uitkomst. In de supermarkt zou men raar staan te kijken als ik laag na laag zou uittrekken bij elk nieuw rek dat ik tegenkom. Hup, daar gaat de jas uit bij de groente, de slager ziet nog net een begroetende hand onder de trui vandaan komen en de producten van de zuivelafdeling zullen hun plek in de kar moeten delen met jas, trui, sjaal en ander overbodig kledinggoed. Tegen de tijd dat ik bij de kassa ben zou ik in een T-shirt met korte mouwen rondlopen. Waarna het hele proces zich in tegengestelde richting weer zou hervatten, voordat ik weer naar buiten kan.

En dan heb ik het nog niet gehad over kleding kopen. Daar sta je dan, eind maart, guur en koud buiten, dus veel en dikke kleren aan. Ik sta in een pashokje met dat leuke zomerjurkje in mijn handen. Het duurt even voordat ik al die lagen kleding uit heb. Ik hoef die dag niet meer naar de sportschool. Mijn work-out heb ik al gehad. En toch zit er dan een klein voordeel aan. Ik weet nu wel meteen hoe dat zomerjurkje mij past als ik het aanheb met bezweet lijf.

Uitgelicht.

Filmfestival druk bezocht

Op de vijfde editie van het Curaçao International Film Festival Rotterdam waren de zalen van The Cinemas goed gevuld. Een van de publiekstrekkers was Mi ta hasi mi kos, een documentaire over de Curaçaose actrice Rina Penso. De film ging vrijdagavond in première en regisseur Wilma Ligthart en producent Barbara Martijn waren er ook bij. Er waren veel internationale filmmakers op het festival, waaronder regisseur Anna Muylaert van de prijswinnende Braziliaanse openingsfilm Que horas ela volta? De winnaar van de competitie Short Movies Big Stories is Oscar Orjuela uit Colombia. Runner-up is de lokale Rovendley Welvaart. De Yellow Robin Award ging naar Antes que cante el gallo van Arí Maniel Cruz uit Puerto

Foto's: **CIFFR**

Drie Surinaamse kunstenaars

In Gallery Alma Blou (in landhuis Habaai) is op het ogenblik een tentoonstelling te zien van drie beeldende kunstenaars uit Suriname: Soeki Irodikromo, Sri Irodikromo en Kim Sontosoemarto. We spraken ze kort voordat ze weer naar Suriname terugvlogen.

Tekst: **Ko van Geemert** Foto's: **Ken Wong**

Vorig jaar was werk van deze drie, en andere Surinaamse kunstenaars, te zien in landhuis Bloemhof tijdens het Plein Air Festival. Het bracht Gallery Alma Blou op het idee deze drie kunstenaars, alle drie met een Javaanse achtergrond, samen te brengen op deze tentoonstelling, onder de Javaanse titel Tri Murni, dat 'de zuivere drie' betekent.

Soeki

"Mijn familie komt oorspronkelijk uit Java, Indonesië, en ik voel me ook helemaal Javaan", vertelt Soekidan Irodikromo, kortweg Soeki. Hij is in 1945 geboren in Suriname in het district Commewijne, op de Plantage Pieterszorg.
Ter gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag werd vorig jaar in Paramaribo (in galerie Readytex) een grote solotentoonstelling georganiseerd: Bigiyari.
"Ik kom uit een artistieke omgeving, vol muzikanten en tekenaars. Een oom van me maakte wajangpoppen, daar zat ik altijd vol bewondering naar te kijken. Een andere oom, ook tekenaar, raadde me aan naar Paramaribo te gaan en daar tekenlessen te nemen bij Nola Hatterman. En dat heb ik gedaan, vijf jaar ben ik bij haar gebleven."
Nola Hatterman was een Nederlandse actrice en kunstschilder. Ze was autodidact. In 1919 exposeerde zij met De Onafhankelijken, met onder anderen Carel Willink en Paul Citroen, in 1953 vestigde zij zich als beeldend kunstenaar in Suriname. Na haar dood werd door oud-studenten in Paramaribo de kunstacademie, het Nola Hatterman Instituut, opgericht en in 1997 werd als een eerbewijs aan haar de door de Vereniging Ons Suriname in Amsterdam geëxploiteerde galerie naar haar genoemd.
Soeki: "Vervolgens ben ik naar Nederland gegaan, van 1967 tot 1972 in Rotterdam, de Academie voor Beeldende Kunsten, waar Pierre Jansen directeur was. In die tijd was Jansen echt een beroemdheid vanwege zijn populaire televisieprogramma, het eerste tv-programma over kunst: Kunstgrepen.
Eerst heb ik de opleiding schilderen en grafiek gevolgd en toen keramiek, want ik dacht: er is flink wat modder in Suriname, dat kan ik dan goed gebruiken. Na mijn opleiding ben ik naar mijn roots afgereisd in Indonesië, naar Yogyakarta, waar ik de batiktechniek geleerd heb.
Toen ik in Suriname terugkwam had ik me een heel andere manier van schilderen aangeleerd, veel vrijer. Ik was een bewonderaar van de Cobra-groep, met schilders als Appel, Constant en Corneille. Nola Hatterman vond het helemaal niks, ze wilde zelfs een tijdje niet meer met me praten. Gelukkig is dat goed gekomen en hebben we nog samen geëxposeerd, met nog andere leerlingen van haar. Het werd haar laatste tentoonstelling. Op weg naar de opening op 8 mei 1984 kwam ze om bij een auto-ongeluk."

Sri

Sri Irodikromo is de dochter van Soeki. Ze is in 1972 geboren in Nederland, in Schiedam, maar ze voelt zich zeker geen Nederlandse:
"Nee, absoluut niet, ik heb me er nooit thuis gevoeld. Ik heb er later dertien jaar gewoond. En de band met Java, die zo sterk is bij mijn vader, heb ik ook niet. Ik spreek ook geen Javaans en ik ben nooit op Java geweest. Wel heb ik aan Javaans dansen gedaan.
Ik heb nooit gedacht dat ik zou gaan tekenen. Pas op de middelbare school merkte ik dat ik er wel talent voor had. Ik ben toen ook les gaan nemen bij Nola Hatterman, waar ik vier jaar ben geweest, daarna ben ik naar de Vrije Academie in Den Haag gegaan.

In mijn werk gebruik ik allerlei soorten materialen, ik experimenteer erg veel, ik schilder, beplak mijn doeken, gebruik handwerktechnieken, doe aan batik, enzovoort – het is echt een mix. Wat ik wil uitdrukken is een deel van de geschiedenis van Suriname, er zijn zoveel culturen met hun eigen symbolen, inheemsen, marrons, Javanen, noem maar op. Die moeten niet verdwijnen. Ik wil daar in mijn werk de aandacht op vestigen. Je ziet daarin vaak vrouwenfiguren, die schilder ik graag, ze zijn veel sierlijker dan mannen..."

in Gallery Alma Blou

Kim Sontosoemarto

"Ik ben in de jaren zestig geboren en getogen in Suriname. In het begin van de jaren tachtig verhuisde ik naar Nederland. Daar ben ik ook, rond 1996, begonnen met schilderen, maar wel geïnspireerd door de Surinaamse cultuur en natuur, met name het regenwoud. Een officiële kunstopleiding heb ik niet gevolgd, ik ben autodidact. In 2000 kwam ik weer terug naar Suriname en een jaar of vijf later ben ik keramieklessen gaan nemen bij Soeki. Van mijn schoonzus Dorothé van den Berg heb ik in 2006 in Italië de kunst van het rakustoken geleerd. Sindsdien ben ik vrijwel fulltime bezig met keramiek. Rakustoken is een van oorsprong Japanse techniek. Eerst wordt een gebakken werkstuk geglazuurd. Daarna wordt het in een hout- of gasoven zeer snel tot op een temperatuur van circa 1000 graden Celsius gebracht. Het werkstuk wordt uit de oven gehaald en aan de buitenlucht blootgesteld. Door de snelle afkoeling gaat het glazuur craquelures vertonen. Vervolgens wordt het werkstuk in een zaagselton gelegd. Het zaagsel ontbrandt en veroorzaakt rook. De rook trekt in het craquelé. Dat geeft een heel apart effect. Je weet nooit precies wat het resultaat zal worden, dat is enorm spannend.

Vijf jaar geleden ontmoette ik in Nederland de porseleinkunstenares Tiny Debie. Ze leerde me de 'porselein-kras-out'-techniek, die ik nu toepas als decoratie op mijn keramiek. Mijn eerste expositiestuk stond in de Congreshal in Paramaribo, bij de herdenking van 115 jaar Javaanse immigratie in Suriname. Sindsdien exposeer ik regelmatig in binnen- en buitenland. In het Surinaamse binnenland, op Anaula, een prachtig eiland in de Boven-Suriname rivier, kom ik regelmatig met andere kunstenaars om er te werken en te ontspannen.
In een aantal opzichten is Curaçao wel vergelijkbaar met Suriname, zo herken ik de gemoedelijke sfeer. Maar de natuur is compleet anders: op Curaçao is dat zeezon-strand, in Suriname het binnenland, waar ik dol op ben.

Ik geef workshops in verschillende technieken, van raku tot krassen op porselein en het maken van beelden van afvalmateriaal. Een paar jaar geleden ben ik naar Yogyakarta gegaan, om me het batikken eigen te maken. Op een gegeven moment kwam ik in een identiteitscrisis. Ik merkte dat ik toch meer over mijn cultuur, de Javaanse, wilde leren, zoals de taal. Mijn ouders spraken alleen Javaans met elkaar als wij, de kinderen, het niet mochten horen. Wij spraken in het gezin altijd Nederlands. Dat moest, zodat we op school goed mee zouden kunnen. Heel begrijpelijk van mijn ouders, maar ik heb het toch later belangrijk gevonden om me te verdiepen in de cultuur waaruit ik oorspronkelijk voortkom."

Erkenning

De drie kunstenaars hebben hun gedrevenheid gemeen. Ze hebben een boodschap. En daar vertellen ze graag over, zeker Soeki:
"Ik heb geprobeerd mythologische verhalen uit te beelden, Javaanse verhalen, over planten en dieren, zeden en gewoonten, goed en kwaad. Aspecten die we allemaal in onszelf kunnen vinden. Suriname heeft een heel diverse bevolking, het is een mengelmoes. Mijn boodschap is: we moeten het samen met elkaar doen. De Surinaamse cultuur is juist dit alles bij elkaar, die diversiteit, samengebundeld in één land, je móet het met elkaar doen.

Zes jaar geleden ben ik een schooltje begonnen, dat mijn naam draagt, waar kinderen les krijgen in creatieve uitingen. Iedereen moet, vind ik, die kans krijgen. Sri geeft daar ook les."
Sri laat op de tentoonstelling kleurrijke mixed media schilderijen zien waarin vrouwen en vrouwengezichten zijn verwerkt. Daarbij gebruikt ze ook gekleurd garen, onder meer om stukken canvas aan elkaar te rijgen. Zoals gezegd vraagt zij in haar werk aandacht voor de veelzijdigheid van de Surinaamse cultuur, maar ook de Maya cultuur en die van de Aboriginals hebben haar warme belangstelling.

Kim: "In de beeldjes hier op de expositie heb ik sterke vrouwen uit de Surinaamse binnenlanden willen tonen. Vrouwen zijn de spil van het gezin, de kern van de samenleving. Ze hebben letterlijk en figuurlijk een sterke rug."

Soeki heeft graag nog een laatste woord:
"Weet je wat het is? Wij willen dat in Suriname meer aandacht komt voor onze geschiedenis. Ik heb er voor gepleit dat in elk district een beeld komt te staan dat de cultuur in dat gebied symboliseert. En we willen dat Suriname in de wereld mee gaat tellen, ook wat betreft beeldende kunst. Een beetje zelfbewustzijn zou geen kwaad kunnen. Ja, eerlijk gezegd voelen we ons wel een beetje miskend."

De expositie is te bezichtigen tot en met zaterdag 23 april.

Als woorden niet in

Over China en de barbaren

Als in het duister tastende 'barbaren' vragen wij, niet-Chinezen, ons af wat de opkomende grootmacht China voor ons in petto heeft. Ondertussen zien we dat China overal in de wereld bezig is. Ook in het Caribisch gebied. Een toerist die op Hato landt en per taxi richting Palu Blanku rijdt, zal zich verbazen over het grote aantal Chinese bedrijfjes aan de kant van de weg en zich afvragen of hij zich in een Chinese kolonie bevindt.

Uitzicht vanaf het meer dan 1000 jaar oude Tengwang-paviljoen in Nanchang, China.

Tekst: **Brede Kristensen**
Foto: **Shutterstock**

Henk Schulte Nordholt was als ABN Amro-directeur jarenlang werkzaam in China. Tegenwoordig werkt hij daar als adviseur. Hij kent het land en zijn geschiedenis van binnenuit en probeert in zijn boek China en de barbaren zich een voorstelling te maken wat ons te wachten staat. Om dat te kunnen doen vraagt hij zich op de eerste plaats af wat de huidige machthebbers in China beweegt en bezielt. Daarna vraagt hij zich af welk ontwikkelingsmodel China voor de nabije toekomst zal kiezen en wat de gevolgen van die keus kunnen zijn voor de rest van de 'barbaarse' wereld.

De beweegredenen van de machthebbers krijgen veel aandacht in het vlot lezende boek van Schulte Nordholt. Daarbij grijpt hij telkens terug naar het rijke culturele verleden van China. Immers, 'het besef deel uit te maken van een unieke beschaving zit diep in het DNA van iedere Chinees'. Het verleden bepaalt hun kijk op het heden. De machthebbers benadrukken dan ook regelmatig dat zij in de lijn van de grote traditie van vooral het confucianisme staan, met zijn nadruk op het beoefenen van de vijf deugden (medemenselijkheid, plichtsbesef, wijsheid, oprechtheid en het vervullen van rituele plichten).

Confucius

Confucius leerde ook dat men eerbied moet hebben voor gezagdragers, ouders en hoger geplaatsten. Dat klinkt de Partij natuurlijk als muziek in de oren. Ze beroepen zich graag op Confucius of een van zijn vele gezaghebbende volgelingen zoals Mencius. Tenminste wanneer het hen uitkomt. Dat is echter lang niet altijd het geval. Ik kom er zo op terug.

Ook grijpt Schulte Nordholt terug naar het politieke verleden. Oorlogen van lang vervlogen tijden en vooral die van de 'eeuw van de vernedering' toen China tussen 1839 en 1949 regelmatig het onderspit moest delven, verklaren waarom China thans zo verbeten bezig is de hele wereld te domineren. Engeland, Rusland en Japan maakten toentertijd van China een lachertje. Ze annexeerden veel grondgebied. Zoiets vraagt natuurlijk om weerlegging, wraak en herstel. De Communistische Partij zegt die taak op zich te hebben genomen.

De Partij streeft dus naar herstel van oude grenzen. Dat is al aardig gelukt, maar de klus is nog niet geklaard. Verder moet de Zuid-Chinese Zee weer gewoon een Chinese binnenzee worden; moet Amerika onder de neus worden gewreven dat het in Oost-Azië niets te zoeken heeft; moet aan een nieuwe internationale orde met door China gecontroleerde 'zijderoutes' verder vorm gegeven worden; en moet Japan permanent gekoeioneerd worden.

Uiteraard wordt de lezer uitvoerig geïnformeerd over de geschiedenis van de Partij, over Mao, over Deng en over de meer recente machthebbers, tot aan Xi Jinping toe met wie wij vandaag de dag van doen hebben. Het is geen vrolijke geschiedenis en de lijnen ervan zijn niet bepaald recht. Noch in moreel, noch in politiek-ideologisch opzicht. Zo schetst de auteur een schizofrene situatie, waarbij Mao nog altijd als halfgod wordt vereerd, maar waarbij 'het overgrote deel van diens beleid overboord is gezet'; waarin wordt vastgehouden aan de staatsideologie van het marxisme-leninisme, maar waarin de Partij zich 'gedraagt als een Confuciaanse keizer, die zijn bevolking toelaat tot de moderne wereld, maar haar tegelijkertijd voorhoudt dat in essentie het Westen en China niet verenigbaar zijn'.

In China is alles anders

Voor China geldt een andere orde dan de westerse wereldorde. Daarover laat de Partij niemand in het ongewisse. Het Westen mag hechten aan democratie en mensenrechten, maar dat geldt niet voor Chinezen. In China is alles anders. De bewakers van de Chinese beschaving zeggen zichzelf het recht toe te regeren over de Tianxia, dat wil zeggen 'over alles wat onder de hemel is...', over alle gebieden die zo verstandig zijn zich tot de Chinese cultuur te bekeren, ontvankelijk zijn voor de Chinese mix van 'soft power' en 'economic hard power', die af en toe met hulp van forse dreigementen kracht wordt bijgezet. Daarbij krijgt de instandhouding van de macht van de Partij alle aandacht.

Schulte Nordholt maakt pijnlijk duidelijk dat de macht van de Partij samenvalt met de macht van een beperkte groep oligarchen die zich ten koste van miljoenen mensen extreem verrijken. Bovendien gaan de partijbonzen ervan uit dat de hele barbaarse buitenwereld in hun dienst behoort te staan. Vroeger behoorde iedereen en in het bijzonder de niet-Chinezen diep te buigen voor de Chinese keizer. Aan die traditie houdt de Partij graag vast, zij het niet langer in letterlijke zin.

Ondertussen kan van het regime van de Partij moeilijk gezegd worden dat het een aangenaam regime is. Schaamteloze uitbuiting van werknemers, brute schending van mensenrechten, weerzinwekkende milieuverontreiniging en propaganda met hulp van onvrije media vormen het vaste patroon. Corruptie tiert welig. De huidige partijleiding begint zich bewust te worden van de risico's van extreme corruptie en probeert voorzichtig iets eraan te doen. Een van de partijleiders formuleerde: "Bestrijd de corruptie te weinig en het land gaat ten onder, bestrijd het te veel en de Partij wordt vernietigd." Het is dus een kwestie van schipperen. Dat doet de Partij dan ook voortdurend. Of dat de geloofwaardigheid van de Partij ten goede zal komen, lijkt me twijfelachtig. Hier bevindt zich dan ook de achilleshiel van het systeem.

Uiteraard is het geluid van mensenrechtenactivisten moeilijk door de Partij te verdragen. Critici moeten gewoon hun mond houden, anders worden ze uit de weg geruimd of opgesloten.

overeenstemming zijn met de waarheid

Het lot van de winnaar van de Nobelprijs voor de vrede in 2010, Liu Xiaobo, is bekend. Het Chinese ministerie van Buitenlandse Zaken sprak van een 'ontheiliging van de Nobelprijs' en zag het Comité voor de prijs als 'een instrument van vijandige krachten'. Landen die bij de uitreiking van de prijs aanwezig waren werden door China stomweg gestraft.
De Partij lijkt de laatste jaren alles uit de kast te willen halen om het unieke van de eeuwenoude Chinese beschaving te beklemtonen en zichzelf als de nobele hoeder ervan. Daarbij worden buitenstaanders dus als halve of hele barbaren gezien. Schulte Nordholt beschrijft het als een 'matter of fact', zonder noemenswaardig kritisch commentaar. Laat me drie relativerende opmerkingen erover maken. 1. Alle volken hebben de neiging de 'anderen' als minder te zien. China is gewoon met hetzelfde identieke menselijke sop overgoten. Trouwens, wat is het kenmerk van barbarisme? Is dat niet het onvermogen het 'andere' te respecteren? Nou dan. 2. De Chinezen nemen heel veel van 'het Westen' over en blijken zich voortreffelijk te kunnen identificeren met 'barbaarse' cultuuruitingen. Een voorbeeld. Miljoenen Chinezen maken zich momenteel de Europese klassieke muziek eigen en ontwikkelen zich tot fantastische uitvoerende musici. Een geniale en overal ter wereld furore makende pianiste als Yuja Wang is het levende bewijs dat de mensheid een grote eenheid is. 3. Omgekeerd meen ik dat niet-Chinezen (wij, 'barbaren' dus) uitmuntend in staat zijn zich het denken van bijvoorbeeld Confucius eigen te maken en toe te passen. Het zou overigens niet slecht zijn als we de adviezen van Confucius voor het openbare bestuur serieus ter harte namen.
Goed, om zichzelf te legitimeren doet de Partij dus een beroep op Confucius. Overeenkomstig de eeuwenoude traditie worden aankomende Chinese ambtenaren wederom onderwezen in de leer van de 'grote meester'. Het beroep op Confucius is echter door en door hypocriet en niet alleen dat, ook riskant. Immers de Confuciaanse deugden worden door partijgenoten amper in praktijk gebracht en dat zal de gemiddelde Chinees ook opvallen. Daarom zal het beroep op Confucius terugslaan op de Partij als een boemerang. De Derde Weg die de Partij volgens de auteur aan het verkennen is, wordt gemarkeerd door kapitalisme, socialistische ideologie en enkele geselecteerde confucianistische deugden. Of deze weg zal voeren naar het grote doel dat de Partij voor ogen staat, de Tianxia, valt nog te bezien.
Al lezend in dit zeer informatieve boek is mij het gevoel gaan bekruipen dat dit systeem onmogelijk kan standhouden. Net zo min als indertijd de Sovjet Unie kon standhouden. Op korte termijn kan brute macht soelaas bieden. Op de lange termijn is het relatieve vermogen van een bewind om de publieke belangen te dienen van doorslaggevend belang. Vanouds werd dat in China het 'hemelse mandaat' genoemd. De dagen van de keizer waren geteld als hij dat verloor. "De Hemel ziet zoals het volk ziet, en hoort zoals het volk hoort", zei Mencius. Natuurlijk zal de Partij het eindeloos blijven herhalen: wij zijn er voor het volk. Maar als het volk dat niet kan beamen, als overduidelijk blijkt dat partijleden er vooral voor zichzelf zijn, gaat de schoen wringen. Dan is het gedaan met het 'hemelse mandaat'. Ik zou niet weten waarom deze ontnuchterende les van de geschiedenis op het moderne China niet van toepassing is. Het huidige bewind lijkt me zonder vernieuwend en moreel leiderschap geen lang leven beschoren. Al dringt die conclusie zich aan de lezer op als onvermijdelijk, toch weifelt Schulte Nordholt. Begrijpelijk. Ook hem kost het moeite zich voor te stellen dat een gevestigde grootmacht in gruzelementen uiteenvalt. Confucius formuleerde het duizenden jaren geleden vlijmscherp: "Als de woorden niet in overeenstemming zijn met de waarheid van de dingen, kunnen de zaken niet succesvol worden uitgevoerd." Dus...

Henk Schulte Nordholt, China en de barbaren, Het verzet tegen de westerse wereldorde, 2015

Letra

Keizers zonder kleren

In 1976 verscheen van de hand van hoogleraar sociologie A.N.J. den Hollander een verrassende studie: het démasqué in de samenleving, waarin de Amerikaanse samenleving tentoon wordt gesteld als een applaudisserende menigte voor tal van keizers zonder kleren.
Amerikaanse keizers, gedreven door een ongeremde, schaamteloze verwervingszucht en, zoals Den Hollander schrijft, 'een buitensporige ostentatie', verkondigden de meest dubieuze meningen alsof het 'common sense' betrof. Uiteraard gespeend van zelfkritiek. Geen wonder dat hun grootspraak tegenspraak opriep. Vandaar het verschijnsel 'muckraking', schrijvers en journalisten die luidkeels riepen dat de keizers helemaal geen kleren aanhadden.

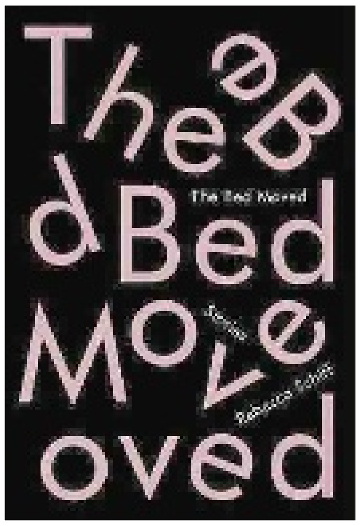

Deze traditie van 'muckraking' beleeft telkens weer nieuwe bloeiperioden met nieuwe varianten. De schrijfster Lydia Davis schreef honderden korte verhalen en verhaaltjes van luttele regeltjes waarin ze met van alles en nog wat de draak steekt, inclusief haar eigen moeite met zelfkritiek. Zelfspot in plaats van opschepperij. Bijvoorbeeld het volgende wel zeer korte verhaaltje: 'He says, when I first met you, I didn't think you would turn out to be so... strange' (Collected Stories, pagina 732). Vorige week werd ze in Parijs gehuldigd, want ook in Europa begint het te dagen dat het hoogtijd is voor een démasqué.
Inmiddels is er een hele nieuwe generatie kritische Amerikaanse schrijfsters om de hoek komen kijken. Ironie en satire zijn schering en inslag. Met de keizers en keizerinnen zonder kleren wordt de vloer aangeveegd. Van 'entertainment' wordt gehakt gemaakt. PR is not how we are. Sheila Heti publiceerde in 2010 een roman met de heerlijke titel: 'How should a Person be?' "You have to know where the funny is, and if you know where the funny is, you know everything."
Rebecca Schiff publiceerde onlangs 23 verhalen, 'The Bed Moved'. En hoe! We ontmoeten personen die nooit naar zichzelf hebben gekeken en zich wentelen in eufemisme en zelfgenoegzaamheid. Het wonderlijkste is dat ze door hun omgeving nog serieus worden genomen ook. Op andere momenten lijkt onechtheid de enig bestaande echtheid te zijn. Op een bruiloft in 'Men Against Violence' merkt een van de vrouwen op dat bruid en bruidegom 'were in charge of what we valued tonight – ethical shrimp, token gay ministers, gift packets of seeds, nonviolent porn'. In 'Rate me' worden lichaamsonderdelen ter beoordeling en verbetering opgestuurd... om beter voor de dag te kunnen komen. Dat is moeilijker dan je zou denken. Even later lezen we: "I cried because I had never touched a mop before." Inderdaad, geboren zijn is ongemak.
En dan is er de Roemeense filosofe, literatuurcritica en romanschrijfster Laura Ilea-Tusa, werkzaam in Canada, die over de nieuwe trend, door haar het vrouwelijke nihilisme genoemd, een studie schreef. De Franse titel luidt: 'La littérature canadienne en infrarouge. Le nihilisme féminin'. Als de Noord-Amerikaanse succescultuur wordt ontmaskerd, blijft er nog maar heel weinig over. Vooral vrouwen prikken graag door indrukwekkende façades heen. Nihilisme ligt dan echter wel op de loer. Of... zo betoogt Ilea, de Noord-Amerikanen gaan ontdekken dat ze niet zonder Europa en de rest van de wereld met lange denktradities kunnen.

Production designer op Curaçao voor filmfestival

El abrazo de la serpiente, eerste Colombiaanse film met Oscar-nominatie

El abrazo de la serpiente (de omhelzing van het serpent) is de eerste Colombiaanse film ooit die werd genomineerd voor een Oscar. Het felbegeerde beeldje ging uiteindelijk naar de Hongaarse Saul fia (Sauls zoon) maar de film oogstte veel lof, onder andere van Alejandro González Iñárritu, de regisseur van The Revenant. Afgelopen weekeinde was het een van de populairste films op het Curaçao International Film Festival Rotterdam.

Tekst: **Linda van Eekeres**

El abrazo de la serpiente speelt zich af in Colombia in het Amazonegebied in de eerste helft van de vorige eeuw. De twee uur lange film is (vrijwel) helemaal in zwart-wit. Per kano wordt de kijker meegenomen op de Amazonerivier. Eerst met de Duitse ontdekkingsreiziger Theo, gids Manduca en de jonge sjamaan Karamakate en een aantal decennia later met de bioloog Evan en de oude Karamakate.

Theo is ziek en hoopt dat sjamaan Karamakate die in de veronderstelling leeft dat hij als enige van zijn stam is overgebleven nadat de blanken zijn volk hebben vermoord, hem kan leiden naar een geneeskrachtige plant. Nadat Theo hem vertelt dat hij mensen van zijn stam heeft ontmoet, vergezelt hij hem en gids Manduca op hun tocht per kano over de Amazonerivier. Dezelfde Karamakate maakt jaren later een zelfde soort tocht met bioloog Evan. Ook hij is op zoek naar dezelfde plant.

Het karakter Theo is gebaseerd op de Duitse onderzoeker Theodor Koch-Grünberg (1872-1924) die in het Amazonegebied onderzoek heeft gedaan naar indianen in Zuid-Amerika en daarover drie boeken publiceerde. Theo wordt gespeeld door Jan Bijvoet, een Vlaamse acteur die ook de hoofdrol vervulde in Borgman (2013) van regisseur Alex van Warmerdam. De onderzoeker Evan is geïnspireerd op de Amerikaanse bioloog Richard Evans Schultes (1915-2001).

Zowel de jonge (Nilbio Torres) als de oude sjamaan Karamakate (Antonio Bolívar) en de gids Manduca (Miguel Ramos) worden gespeeld door mannen die tot een inheems volk in het Amazonegebied behoren en die geen acteerervaring hadden.

Angélica Perea met links de eveneens uit Colombia afkomstige filmmaker Harold de Vasten en rechts regisseur Hamadi Mwapachu uit Tanzania op het Curaçao International Film Festival Rotterdam.

El abrazo de la serpiente kreeg in februari de Hubert Bals Fonds Diorapthe Award waaraan een geldbedrag van 10.000 euro is verbonden. De prijs wordt jaarlijks uitgereikt op het moederfestival van ons filmfestival, het IFFR, aan de door het fonds ondersteunde film die door het publiek als beste wordt beoordeeld.

De production designer van de film, Angélica Perea reisde voor het festival af naar ons eiland en de Ñapa mocht haar interviewen. Als production designer werkt ze nauw samen met de regisseur en cameraregisseur en is ze verantwoordelijk voor hoe alles eruit moet zien: het decor, de kleding, de make-up, de rekwisieten. Perea heeft in het verleden al vaker met regisseur Ciro Guerra samengewerkt. Terwijl de film El abrazo de la serpiente momenteel nog over de hele wereld, van Portugal tot Thailand in première gaat, is ze alweer betrokken bij een nieuw filmproject met Guerra. De Ñapa sprak met Perea over deze in alle opzichten bijzondere film.

De natuur van het Amazonegebied kent prachtige kleuren, waarom is er gekozen om van El abrazo de la serpiente een zwart-wit film te maken?

"Er zijn al veel documentaires over het Amazonegebied gemaakt en die zijn allemaal in kleur geschoten. Voor ons gevoel schepten die juist afstand, zodat je het gevoel hebt van: dat gebeurt daar en dat heeft niets met mij van doen. We wilden dat de kijker een diepe verbintenis zou voelen met het verhaal, met de twee onderzoekers die op pad gaan, met de bewoners van het Amazonegebied, en dat je het gevoel hebt dat je er zelf in zit. De regisseur, cameraregisseur en ik hebben samen besloten dat het een zwart-wit film moest worden. We hebben verschillende boeken ter inspiratie gebruikt en in een daarvan, La Amazonia Perdida, samengesteld door Wade Davis (met foto's van bioloog Richard Evans Schultes waarop het karakter Evan gebaseerd is, red.) staan adembenemende zwart-wit foto's. Dat zijn volgens mij bijna gedichten. Dat was een inspiratiebron voor de sfeer van het camerawerk."

Jullie film is als eerste Colombiaanse film ooit genomineerd voor een Oscar. Toen jullie dat hoorden, wat deed dat met je?

"Ik kon het niet geloven. We hadden het nooit verwacht. De Oscars zijn voor ons iets heel ver van ons bed, er wordt nooit een Colombiaanse film genomineerd. Voor het land was het heel belangrijk, en voor de gehele Colombiaanse filmindustrie. De Oscar-uitreiking zelf was fantastisch, met alle aandacht van de pers voor de film en Antonio (de oude Karamakate, red.) die als ster werd binnengehaald. Hij was ook heel trots, net als de andere indianen, en dankbaar dat we een menselijk beeld hebben geschapen van de inheemse volkeren. Dat we niet hebben gewonnen, doet daar niks aan af. De Mexicaanse regisseur die met The Revenant een Oscar heeft gewonnen, Alejandro González Iñárritu, had lovende woorden voor El abrazo de la serpiente bij de Oscars. Hij zei dat de film een humane reis was door een bijna vergane wereld en dat we geweldig werk hadden afgeleverd. Dat was het meest fantastische moment van mijn leven!"

Een adembenemende still uit de zwart-wit film El abrazo de la serpiente.

Voor de opnames hebben jullie een kleine twee maanden in het tropisch regenwoud gebivakkeerd, hoe was dat?

"De omstandigheden waren zwaar. We vervoerden veel met riksja's en we hadden ook twee pick-ups voor de apparatuur. Over de rivier ging alles met bootjes. Er waren gevaarlijke insecten. Tijdens de opnameperiode voelde ik me soms verdrietig en vreemd, omdat je zo geïsoleerd bent en, buiten het maken van de film, bijna niks te doen hebt. Je hebt daar ook weinig keuzemogelijkheden. Met eten bijvoorbeeld moest je maar nemen wat de pot schafte. Er waren weinig transportmogelijkheden en wat je kon kopen, zoals een cola, was drie keer zo duur als in Bogotá. Maar het had ook mooie kanten. We waren echt een hechte groep met zijn allen met de crew. We aten samen en werkten heel nauw samen en we voelden tijdens het proces constant dat er iets heel bijzonders aan deze film was, dat er een zegen op rustte."

De inheemse acteurs die mee hebben gedaan aan de film roemen het respect dat uit de film spreekt voor de inheemse volkeren en hun cultureel erfgoed. Is dat ook het doel van deze film?

"Ciro (regisseur Ciro Guerra, red.) zegt elke keer dat de film een geschenk is voor de mensheid. Niet van hem, maar van het Amazonegebied. De film is slechts een middel. Voor mij persoonlijk is het wat er met je gebeurt als je een echt kunstwerk ziet, of dat nou een schilderij is, een beeld of een film. Je wordt er door geraakt. Ik wil dat de mensen een verbondenheid voelen, een connectie. Al is er maar één moment in de film waarop je een moment van sterke verbondenheid voelt, dan is de film wat mij betreft geslaagd. Zelf was ik sterk ontroerd toen ik de eerste beelden zag na ontwikkeling van de film. Die beelden maakten op mij zo'n indruk. Nog meer dan de Oscar-nominatie!"

Zit er ook een boodschap in de film?

"Er is geen directe boodschap van: je moet zorg dragen voor de natuur of het Amazonegebied, maar de film laat wel zien dat je deel uitmaakt van een groter geheel. Het gaat niet over: doe dit niet of doe dat wel, maar: doe je best en probeer het beste te doen, in balans met alles om je heen. Niet alleen met de natuur, maar ook met de mensen om je heen en met jezelf. Op een gegeven moment zegt één van de hoofdpersonen, de oude Karamakate: 'Het probleem met blanke mensen is dat ze eten wat ze kunnen en niet wat ze nodig hebben'. Als je er per se een boodschap in zou willen ontdekken, zou dat het kunnen zijn: je hebt niet alles nodig wat je wilt!"

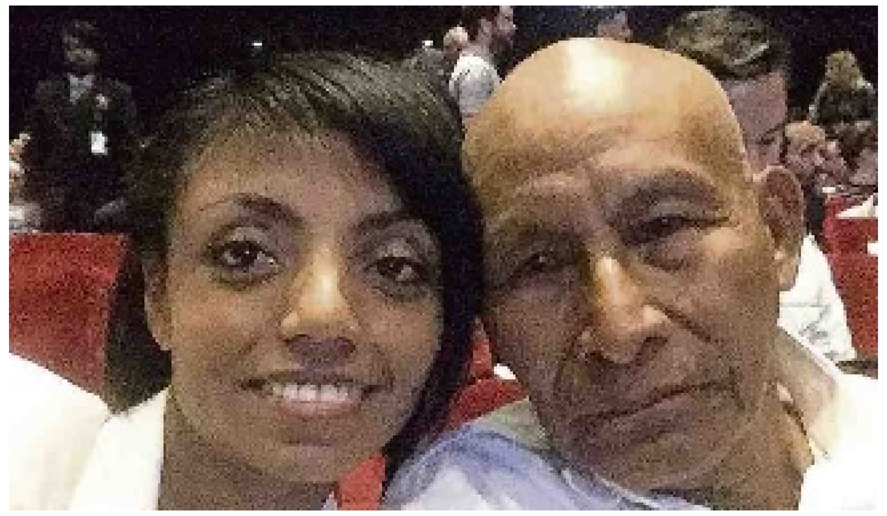

Boven: De crew van de film tijdens de Oscars. Links: Production designer Angélica Perea samen met Antonio Bolívar die Karamakate speelt in de film bij de Oscars. Onder: Een still uit de film met gids Manduca en onderzoeker Theo (Jan Bijvoet).

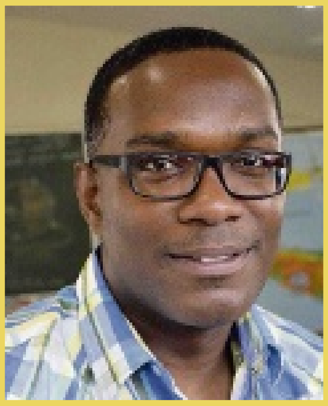

Work & Travel met Elton

Hoe meer hij reist, hoe meer hij van Curaçao gaat houden. Voorlopig is hij echter nog op wereldreis. Docent Aardrijkskunde Elton Sint Jago doet in de Ñapa maandelijks verslag van zijn belevenissen.

Abyssinia 3/3: het zuiden

Vanuit Addis Ababa nam ik een bus richting het zuiden van Ethiopië en ik stopte voor één nacht in Awassa, een stad aan de oevers van het Awassa Meer. Het is een vogelrijk gebied met voornamelijk ooievaars. Langs de oever loopt een lang pad met verschillende restaurantjes en cafeetjes waar het gezellig druk kan worden.

Tekst: **Elton Sint Jago**

De zonsondergangen zijn er ook prachtig om te zien. Iets verderop bezocht ik de Fish Market waar tientallen vissers bezig waren met hun boten en hun netten. Ik heb er ontbeten en later ging ik naar Shashemene (of Shashamane), een stadje dat bekendstaat om zijn rastanederzetting. Keizer Haile Selassie gaf 2 vierkante kilometer van zijn land aan de Rastafari's en liet velen uit het Caribisch gebied overkomen, voornamelijk uit Jamaica: de 'repatriëring'. Vandaag de dag wonen er tientallen inwoners uit het Caribisch gebied of met een Caribische achtergrond in Shashemene. Via andere reizigers vond ik een slaapplek, een kamer gelegen in de tuin van Ras Lumumba David. Het was een hele aparte ervaring om in zijn tuin te hangen met zijn vrienden en kennissen (ook rasta's). Hij regelde een kleine tour voor me in Shashemene en het meest interessante onderdeel was de ontmoeting met Ras Hailu Tefari (daarvoor bekend als Raymond Payne). Hij is geboren op Aruba maar opgegroeid op St. Vincent. Ras Hailu is bekend om zijn 'banana art'. Zijn kunstwerken zijn uitsluitend met bananenbladeren, bananenbloemen en banaanschors gemaakt. Hij past geen kleuren toe, alle kleurtonen en effecten zijn natuurlijk. Ik vond het erg bijzonder en interessant en volgens hem was ik de eerste bezoeker uit de ABC-eilanden bij zijn huis; geweldig vond hij dat!
Ik vervolgde mijn reis naar het zuiden en moest noodgedwongen een nachtje in Arba Minch slapen om vervolgens vroeg de bus naar Jinka te nemen. Jinka ligt in de Omovallei, een gebied dat bekendstaat om de aanwezigheid van verschillende stammen. Tourbedrijven in Addis Ababa proberen je wijs te maken dat je niet zelfstandig naar het gebied kunt reizen terwijl hun tours overdreven duur zijn. Ik kwam reizigers tegen van wie ik verschillende tips kreeg en ik ging ervoor! Eenmaal in Jinka moest ik via via transport proberen te regelen naar een gebied waar ik ten minste één van de stammen kon ervaren, en het lukte! Het is een dure grap om dit in je eentje te regelen maar met meerdere mensen kun je de kosten delen. Op de markt in Jinka zag ik mensen van de Mursi-stam. De vrouwen dragen een soort schoteltje in hun onderlip als decoratie. Echt ontzettend apart om dit te zien en met ze op de foto te mogen!
De volgende dag werd ik opgehaald om richting het dorpje Demeka te rijden. Er waren twee Tsjechische mannen aan boord die geen woord Engels spraken. In Demeka kreeg ik een lokale jongen mee als gids die de hele tijd bij mij bleef. Hij sprak Engels en zo kon ik via hem met anderen communiceren. De markt in Demeka was erg druk en iedereen komt onder andere zijn landbouwproducten hier verkopen. Er zijn hier veel mensen van de Hamar-stam en kenmerkend voor de vrouwen van de deze stam is hun roodkleurige haar. Ze gebruiken een speciale soort rode aarde en mengen dat met water om het vervolgens in hun haar aan te brengen. We liepen door naar een nederzetting van de Hamar-stam om van een 'bull-jumping ceremonie' te genieten, een soort ritueel waarbij blote jongens van een jaar of zestien een paar keer op de rug van twaalf stieren op en neer moeten rennen. Dat is hun overgang van jongen naar man. Toen we aankwamen was er een dansceremonie gaande, een soort feestje in afwachting van de bull-jumping. Vrouwen dansten achter elkaar in een cirkel terwijl ze zongen of op een hoorn bliezen. De vrouwen hadden littekens op hun rug en sommigen bloedden een beetje omdat ze door een aantal mannen met een tak geslagen worden. Het is geen mishandeling, maar het hoort bij de cultuur. De vrouwen vinden het juist leuk want het laat zien hoe sterk ze zijn en dat ze veel pijn kunnen verdragen, zoals de pijn bij het baren van een kind. De mensen waren aardig, ik werd vriendelijk verwelkomd en maakte al snel vrienden. Twee tienerbroers bleven de hele tijd bij mij, kwamen altijd naast me zitten et cetera en ik kreeg zelfs een typisch Hamar-armbandje van ze zonder dat ze iets in ruil daarvoor verwachtten en dat was erg mooi. De bull-jumping ging die dag niet door en de broers en hun ouders wilden graag dat ik in de nederzetting bleef overnachten, maar blijkbaar mag dat eigenlijk niet. Ik overnachtte in een pension in Demeka en de volgende ochtend werd ik door een van de broers opgehaald en we gingen terug naar de nederzetting, waar de bull-jumping deze keer wel plaatsvond. Het zuiden van Ethiopië was ongetwijfeld een hoogtepunt van mijn hele reis!

Terug in Addis Ababa nam ik een vlucht richting het zuiden van Afrika. Meer in het volgende verslag!

Met vrouwen van de Mursi-stam in Jinka.

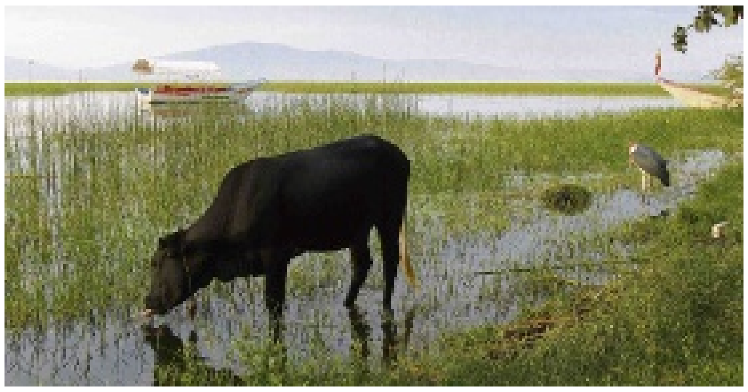

Awassa Meer.

Bulljumping bij de Hamar-stam.

Op bezoek bij Ras Hailu Tefari in Shashemene.

Food for thought.

Op jacht naar de lekkerste geitenkaasjes

Geitenmelk is lichter verteerbaar dan koemelk en geeft minder vaak aanleiding tot overgevoeligheidsreacties en maag-darmklachten. En doordat het lichter verteerbaar is, worden voedingsstoffen die in geitenmelk zitten ook beter opgenomen.

Tekst: **Miriam de Windt**

Het is nu al erg warm en de officiële warme dagen moeten nog komen. Rauwkost is verkoelend. Het is zeker geen slecht idee om nu al recepten voor maaltijdsalades van rauwe ingrediënten beginnen te verzamelen. Ook het uitproberen van ingrediënten die anders zijn dan wat u normaliter zou gebruiken in een salade wordt aangeraden. Hoe meer variatie in rauwe ingrediënten, des te meer vreugd om maaltijdsalades te eten. Geitenmelk heeft een andere eiwitsamenstelling dan koemelk, het lijkt meer op de eiwitten in moedermelk. Het heeft ook een hoger gehalte aan vitamine A en D en kalk. Dat geldt dus ook voor de kaas.

**Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
C 520-6932**

Er zijn veel soorten geitenkazen uit vele verschillende landen. U kunt milde, zoetige, pittige, pikante geitenkaas krijgen. Jonge en oude geitenkazen en met toevoegsels (bijvoorbeeld met met tuinkruiden, olijven of champignons). Voor elk type gerecht kunt u een geitenkaas vinden die een heerlijke toevoeging is.

Radicchio

Radicchio is familie van de witlof. Vanwege de rood met witte kleur wordt het ook wel roodlof genoemd. Afhankelijk van hoeveel zonlicht radicchio heeft gehad, is de kleur diep rood met duidelijk contrasterende witte gedeeltes. Met minder licht zijn de kleuren zachter en zijn er wat groene delen.

Gedroogde tomaten

Gedroogde tomaten geven een heerlijke smaak aan gerechten. In de supermarkt kunt u vele soorten (zon) gedroogde tomaten kopen. Hoewel op veel potjes 'zongedroogde tomaten' aangegeven staat, is dit vaak niet zo omdat er maar weinig klimaten zijn met voldoende zonlicht om een goed resultaat te geven. Vandaar dat in veel gevallen de 'zongedroogde tomaten' eigenlijk uit de oven komen. Dus wat let u om ze zelf te maken?
De meest geschikte tomaten zijn de kleine, vlezige soorten. Belangrijk is dat ze even groot zijn, zodat ze allemaal op hetzelfde ogenblik klaar zijn. Het uiteindelijke resultaat moet droog zijn, maar niet te knapperig of verbrand. Binnenin mag zo goed als geen vocht meer zitten om bacteriegroei te vermijden. Tijdens het drogen kunt u eventueel zout en kruiden toevoegen. Bewaar ze in een glazen pot, in olijfolie, in de koelkast.

Analyse

Deze salade is een maaltijdsalade, aangezien er voldoende van de gewenste voedingsstoffen geleverd worden. Met name vezels, kalk, ijzer, vitamines A, B1, B2 en C. Deze voedingsstoffen zijn afkomstig van de slasoorten, spinazie, gedroogde tomaten en de geitenkaas.
De ongewenste voedingsstoffen die te veel worden geleverd zijn vetten, verzadigde vetten en zout. Deze worden bijna uitsluitend door de geitenkaas en olie geleverd.
Het zoutgehalte in het recept is erg hoog. Namelijk bijna 100 procent van uw DAH voor natrium. Niet alleen de geitenkaas is hier de oorzaak van, ook het stokbrood en de gedroogde tomaten bevatten veel zout.
Indien u drie van vier ingrediënten mindert, mindert u niet alleen de ongewenste voedingsstoffen, maar tegelijk ook de calorieën. De tomaten hoeft u niet te minderen, ze bevatten geen vetten en zijn al laag voor wat betreft calorieën. U kunt eventueel gedroogde tomaten zonder zout nemen of zelf tomaatjes drogen.
Er zitten veel goede voedingsstoffen in, met ingrediënten die anders dan anders zijn voor een rauwkostsalade (met name waterkers, radicchio, gedroogde tomaten en geitenkaas). Met andere woorden: een recept voor op uw 'shortlist' van maaltijdsalades.
Met minder olie, geitenkaas en brood kunt u deze salade ook gebruiken in een vet-, natrium- en energiebeperkt dieet. Indien u nooit eerder geitenkaas heeft gegeten, is het ook een handig moment om dit te doen. Misschien wordt u zelfs een groot liefhebber van geitenkaas en gaat u op jacht naar de vele andere soorten die hier te krijgen zijn.

Kook mee met May.

Een vegetarisch gerecht

Ingrediënten:
1 krop knapperige sla
2 handjes baby spinazie
Bosje waterkers
Handje kleine radicchio blaadjes
3 eetlepels vinaigrette (zie onder)
4 zongedroogde tomaten, in olie, heel fijn gesneden
2 lente-uien, fijn gesneden
200 gram romige geitenkaas
1 Frans stokbrood

Vinaigrette:
1 of 2 theelepels grove mosterd
2 eetlepels vers citroensap
2 eetlepels balsemiek azijn
Zout en versgemalen zwarte peper
5 eetlepels extra virgin olijfolie
Fijn gehakte knoflook naar smaak

Bereidingswijze:
De mosterd met het citroensap en de azijn mengen.
Afmaken met zout en peper.
Langzaam de olie er bij schenken en roeren zodat het mengsel dik wordt.
De knoflook toevoegen en 30 minuten laten staan voor gebruik.

De salade:
De slablaadjes met de vinaigrette, de tomaten en de lente-ui mengen.
In een schaal arrangeren.
De geitenkaas in plakken snijden en met olijfolie bestrijken.
Onder de gril plaatsen tot de kaas licht goudkleurig is.
Op de sla arrangeren en direct met warm stokbrood serveren.

Voor 4 personen

Eet smakelijk,
May

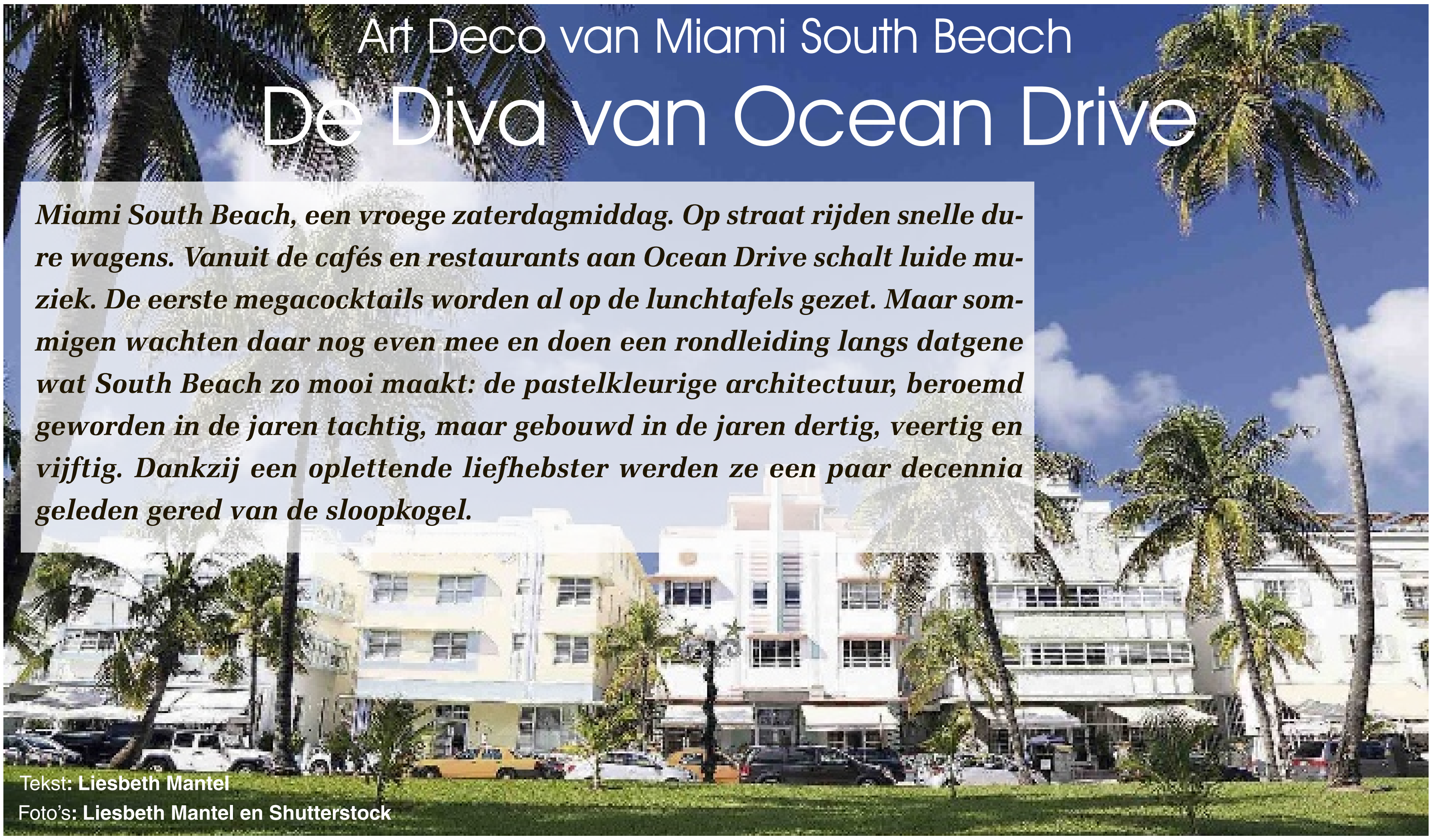

Art Deco van Miami South Beach

De Diva van Ocean Drive

Miami South Beach, een vroege zaterdagmiddag. Op straat rijden snelle dure wagens. Vanuit de cafés en restaurants aan Ocean Drive schalt luide muziek. De eerste megacocktails worden al op de lunchtafels gezet. Maar sommigen wachten daar nog even mee en doen een rondleiding langs datgene wat South Beach zo mooi maakt: de pastelkleurige architectuur, beroemd geworden in de jaren tachtig, maar gebouwd in de jaren dertig, veertig en vijftig. Dankzij een oplettende liefhebster werden ze een paar decennia geleden gered van de sloopkogel.

Tekst: **Liesbeth Mantel**
Foto's: **Liesbeth Mantel en Shutterstock**

Je kunt je in Lummus Park, het lange stuk groen tussen de boulevard en het strand, makkelijk de hele dag vergapen aan voorbijrazende skeeleraars met ontbloot bovenlijf en jogsters die op modellen lijken. Maar we zijn hier voor iets anders.

"Mensen, de plek waar we nu zijn was vroeger een van ratten vergeven mangrovemoeras. Het enige dat tegenwoordig nog stamt uit die tijd zijn de zeedruiven", zo begint onze gids Paula van het Art Deco Welcome Center, een kwieke zestiger met een Brits accent en een grote zonnebril. Ze wijst op een paar grote bomen, zeedruiven inderdaad, die enorm veel schaduw geven en afgewisseld worden door hoge palmen in het gras.

Ontembare wildernis

Waar Miami Beach, en in het bijzonder South Beach, nu een behoorlijk bruisende toeristische attractie is met bars als The Clevelander, 'the highest grossing bar in Florida' met zijn poolbar en danseressen, was het hele eiland voor het vasteland van Miami tot begin twintigste eeuw een wildernis. Diverse pioniers probeerden het tevergeefs te ontginnen, maar werden gehinderd door foute inschattingen en tegenslagen.
Allereerst was er de investeerder John Lum, die in 1868 het volledige stuk land voor een habbekrats verwierf en het moeras wilde omvormen tot een kokosplantage. Het werd niks. Daarna volgde John Collins, die er een avocadoplantage begon. Ook probeerde hij een brug te bouwen tussen het eiland en het vasteland, maar voordat dat lukte ging hij failliet.
In 1912 volgden de gebroeders Lummus, de naamgevers van het park, met een badhuis voor toeristen. Onder leiding van ondernemer Carl Fisher werd uiteindelijk het moeras gedempt, de begroeiing gekapt en begon Miami Beach zijn vorm te krijgen. Rijkaards uit heel Amerika kochten er een stuk land en zetten er een buitenhuis of een hotel op.
Het werd er booming, en toen brak in de jaren dertig de Art Deco-periode aan. In die tijd werden de mooiste hotels en huizen neergezet.

Patrijspoorten

De klassieke Art Deco was een stroming uit de jaren twintig in de architectuur, grafisch ontwerp, industrieel- en interieurontwerp, mode en beeldende kunst. In de Verenigde Staten werd het onder meer de 'wolkenkrabberstijl' genoemd. In alle grote steden werden namelijk torenhoge gebouwen gebouwd in die stijl, die zich kenmerkte door dure materialen, sierlijke vormen en uitgewerkte motieven van onder andere fonteinen, bloemen en vrouwelijk naakt.

Hotel The Tides, oftewel de Diva van Ocean Drive.

De stijl in Miami Beach ontstond in de tweede fase van de Amerikaanse Art Deco, de Streamline Moderne. Dit was, door de grote depressie en daarna de Tweede Wereldoorlog wat minder decoratief en wat soberder. Architecten legden zich in Miami toe op wat we nu noemen 'Tropical Deco'.
De belangrijkste architecten waren Henry Hohauser en L. Murray Dixon, die zich uitleefden met schitterende ornamenten, symmetrische ziggurats, fonteinmotieven, 'wenkbrauwen' boven ramen, maritieme elementen als ronde patrijspoortachtige raampjes en balkons in vloeiende lijnen. De interieurs waren al even elegant, met mooi stucwerk, glas met ingeslepen figuren en koele terrazzovloeren.

Bejaardenoord

Maar iedere periode van groei kent ook weer een teruggang. "In de jaren zestig, zeventig werd South Beach steeds meer een oord voor bejaarden, die goedkope appartementen huurden en op hun stoeltje voor het huis zaten te keuvelen", aldus Paula.
De Art Deco-glorie waarin ze bijna ongemerkt woonden, was aan het vergaan. Projectontwikkelaars lagen op de loer en er waren plannen te over om al die oude, slecht onderhouden gebouwen tegen de vlakte te gooien en er nieuwe wolkenkrabbers voor in de plaats te zetten, zoals op zoveel plekken in de grote steden.

Vechten voor behoud

Enter Barbara Baer Capitman, een vrouw met een zeer vergaande passie voor Art Deco, die het niet kon aanzien hoeveel er werd gesloopt en besloot om eind jaren zeventig samen met industrieel ontwerper Leonard Horowitz de Miami Design Preservation League (MDPL) op te richten. Capitman was op zijn zachtst gezegd een nogal hardnekkige vrouw die zelfs zover ging dat ze zich aan gebouwen vastketende om de slopers tegen te houden. Ze maakte vijanden. Tegenstanders in het gemeentebestuur vonden het helemaal niks; de gebouwen zouden niet oud genoeg zijn en daarom niet historisch en dus niet de moeite waard. Toch lukte het haar.
Miami kende dankzij Capitman het eerste officiële 'historical district' van de VS en vandaag de dag staan er nog ongeveer 800 Art Deco-, Miami Modern- en Mediterranean Revival-gebouwen waar bewoners en toeristen van kunnen genieten.

Miami Vice

“De gebouwen die we nu zien hebben mooie pasteltinten, maar dit was niet altijd zo”, vervolgt Paula, die ons langs een aantal hoogtepunten loodst. Toen Capitman en Horowitz een inventarisatie maakten, waren de meeste kleuren verbleekt of de huizen gemakshalve wit geschilderd. Horowitz besloot een palet van zo’n veertig kleuren te gebruiken om de vormen en de vlakken van de gebouwen op hun mooist te laten uitkomen.
In de jaren tachtig werd Miami er vervolgens beroemd om, door de politieserie Miami Vice waarin die pastelkleuren zo leuk pasten bij de roze en mintgroene colberts van detectives Sonny Crockett en Ricardo Tubbs.

De diva

Stilgestaan wordt bij hotel The Tides, Paula’s favoriet, van architect Dixon. Ook wel ‘The Diva of Ocean Drive’ genoemd. Enorm hoog, een indrukwekkende lobby en een interieur dat zo veel mogelijk de oude stijl volgt. Het zou het favoriete hotel van Marilyn Monroe en Joe DiMaggio zijn geweest in Miami.
Paula neemt ons mee naar binnen. In de hotellobby is een gigantische bar. “Maar dit was niet altijd zo. Er waren tijden dat het schenken van alcohol restricties kende. Daarom was er wel een bar aanwezig in het hotel, maar die werd weggemoffeld.” In The Tides is dat de intieme Coral Bar, een raamloze, piepkleine ruimte. Je kunt hem voor twaalf personen boeken voor de lunch.
De ruimte is ongelooflijk luxueus. We zien glanzend bewerkt koraalsteen met vismotieven, luxe rookfauteuils en gouden ornamenten. De barkrukken en de bar zijn al helemaal decadent, want geheel bekleed met roggenleer. Hoewel deze ruimte opnieuw gestyled is zie je het zo voor je: jaren vijftig. Marilyn Monroe, de in goudlamé gehulde godin van de cinema, zittend op een geschubde barkruk, naast haar de whisky drinkende honkbalheld. De deuren dicht. Alleen zij tweetjes en de barman, die nog een Dom Perignon voor haar inschenkt.

Volg de pijlen

In de lange geschiedenis van South Beach was er niet alleen de drooglegging. Ook gokken was niet altijd toegestaan, maar het gebeurde toch. Tal van etablissementen hadden ook daar de gelegenheid voor. Je hoefde

Fonteinmotief.

alleen bepaalde lijnen te volgen op de vloer van zo’n hotel of bar. Op het eerste gezicht leken die lijnen gewoon alleen design-motieven in het terrazzo, de ene lijn wat meer op een echte pijl lijkend dan de andere. Maar niets was minder waar, ze leidden bijna allemaal naar een geheim casino.
Het is in South Beach na deze rondleiding erg moeilijk om de verleiding te weerstaan om bij elk hotel, winkel of restaurant naar binnen te kijken om te checken of er ‘pijlen’ op de vloer te zien zijn. En jawel, heel vaak is het raak.

Weer een voorbeeld van symmetrie, met ook ‘wenkbrauwen’ boven de ramen.

Art Deco op Curaçao

Sinds de sloop van het West End-theater in Otrobanda in 2000 is het enige overgebleven monumentale Art Deco-gebouw op Curaçao de vervallen bioscoop Cinelandia in Punda, uit 1941, vertelt kunsthistorica Gerda Gehlen. Zowel West End als Cinelandia werd ontworpen door P.A. Stuyvenberg. Volgens Gehlen zijn er hier en daar nog wel een paar andere voorbeelden van de Art Deco-stijl te vinden op het eiland, maar niet zo monumentaal als Cinelandia.

Bloemornamenten geslepen in een raampje.

Details op de wand van de Coral Bar in The Tides.

Lijnen op de terrazovloer van een winkel. Soms wezen die subtiel naar een geheim casino elders in het pand.

Het loonstrookje

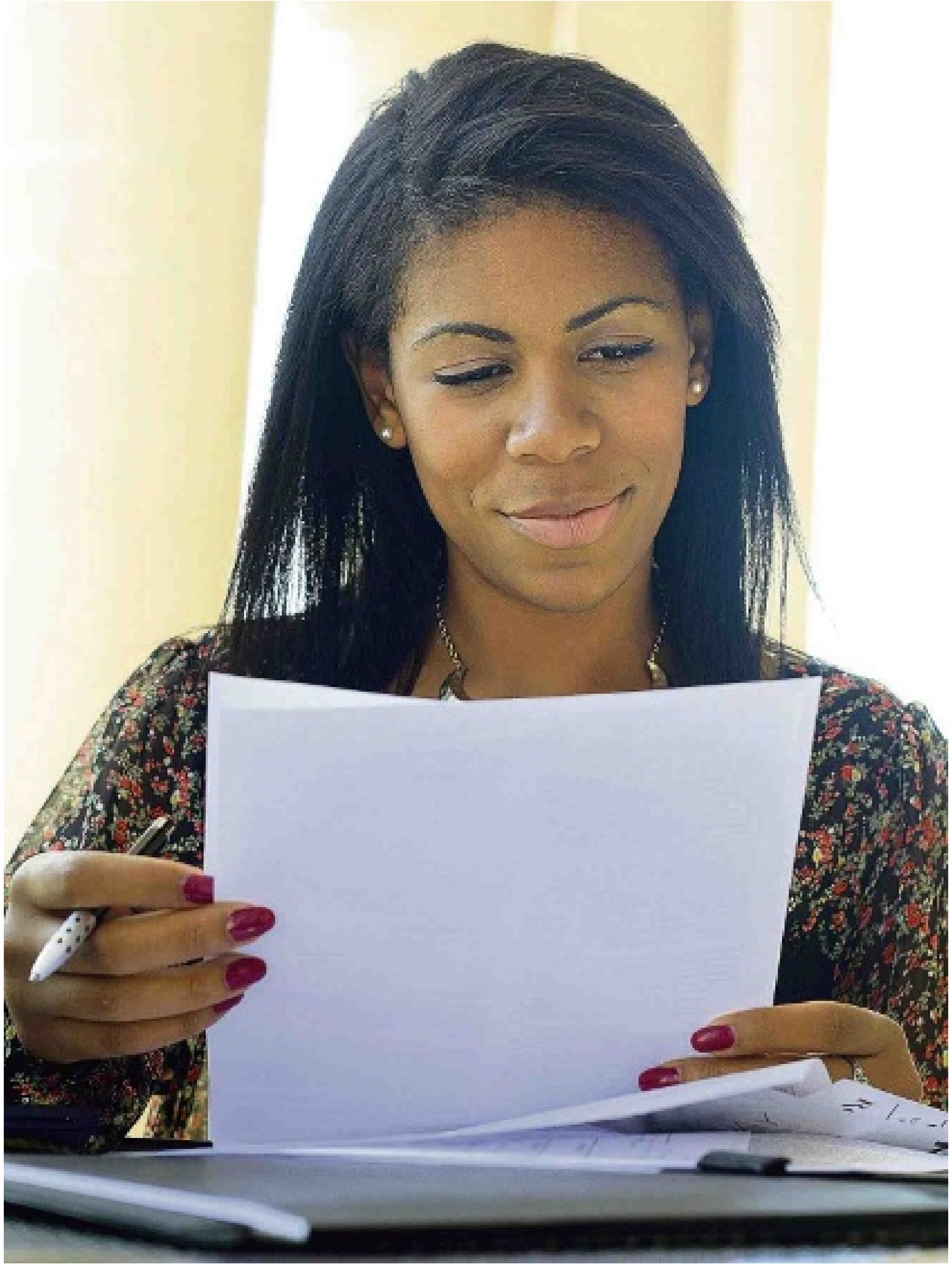

Onze wet bepaalt in art. 7A:1614pa Burgerlijk Wetboek van Curaçao dat de werkgever een schriftelijke specificatie van het aan de werknemer uitbetaalde loon dient te verstrekken. In de volksmond spreekt met van 'loonstrookje' of 'salarisspecificatie'. Over het algemeen wordt het loon aan het einde van een lopende kalendermaand aan de werknemer uitbetaald. Waarom is het verstrekken van een loonstrookje of salarisspecificatie aan een werknemer verplicht gesteld bij wet?

Tekst: **William ten Veen**

In de eerste plaats wil de wetgever dat de bepalingen omtrent het minimumloon worden nageleefd. De wetgever vindt het ook wenselijk dat de werknemer regelmatig informatie omtrent de inhoud van zijn eigen arbeidsovereenkomst wordt verschaft. Voorts is het door het verstrekken van een loonstrookje mogelijk het dagloon vast te stellen in de zin van de werknemersverzekeringswetten.

Het vaststellen van het dagloon is bijvoorbeeld van belang in het geval de werknemer ziek is of de nog openstaande vakantiedagen moeten worden uitbetaald bij de beëindiging van een arbeidsovereenkomst.

Welke informatie moet worden opgenomen op het loonstrookje? In ieder geval dient het bruto maandsalaris te worden vermeld. Andere loonvormen dan in geld, zoals bijvoorbeeld: een auto, tegemoetkoming studiekosten, kinderopvang of een aandelenoptieregeling hoeven niet opgenomen te worden. Uiteraard mag dit wel.
Daarnaast moet het loonstrookje inzicht geven in de bedragen waaruit het loonbedrag is samengesteld. Als voorbeelden gelden: bruto basisloon, garantieloon, prestatiebeloning, provisie, premies en gratificaties. Genoemde voorbeelden moeten afzonderlijk worden vermeld.
Voorts dient het salarisstrookje een specificatie te bevatten van alle bedragen die op het bruto maandsalaris zijn ingehouden. Op deze manier kan de werknemer tot op de cent nauwkeurig zien hoeveel belasting er wordt betaald. Te denken valt aan verplicht voorgeschreven wettelijke inhoudingen, zoals loonheffing (loonbelasting en sociale verzekeringspremies), het werknemersgedeelte van de pensioenpremie en inhoudingen op grond van andere bepalingen van de wet (bijvoorbeeld een loonbeslag).
De wet schrijft verder voor dat opgenomen dient te worden hoe hoog het bruto bedrag is op grond van de Landsverordening Minimumlonen waarop de werknemer gezien zijn leeftijd over de lopende uitbetalingstermijn aanspraak heeft. Zoals hierboven al aangegeven, is de werknemer op deze manier in staat vast te stellen of tenminste het minimumloon wordt uitbetaald.
Naast bovengenoemde vereisten, gelden nog een aantal aanvullende eisen. Op het loonstrookje dient ook de tussen partijen overeengekomen arbeidsduur vermeld te worden. De reden daarvan is dat anders ten aanzien van werknemers die parttime werken onduidelijkheid zou kunnen bestaan over de naleving van de wettelijke bepalingen.
In tegenstelling tot de Nederlands wetgeving is bij ons niet in de wet opgenomen dat de hiervoor genoemde verplichtingen van dwingend recht zijn. Gezien de aard en het doel van de verplichtingen voor de werkgever – controle en informatie ten behoeve van de werknemer – is het verdedigbaar dat het wetsartikel ook hier dwingend recht is. Overigens is het een werkgever uiteraard toegestaan om meer te vermelden op het salarisstrookje dan de wet verplicht. Als het maar niet zo'n rommeltje wordt dat de werknemer geen controle meer kan uitoefenen of door de hoeveelheid aan informatie 'door de bomen het bos niet meer kan zien'.

**Mr William ten Veen is advocaat en partner bij BBV Legal
tenveen@bbvlegal.com**

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 klappen, **6** teruggaan, **9** fauna, **10** kraag, **11** duinvallei, **13** oliestaat, **15** waadvogel, **17** brilslang, **19** domkop, **20** Spaanse uitroep, **21** spinsel, **23** moment, **24** rivier in Afrika, **25** het doden met voorbedachten rade, **26** schaakterm, **27** deel van een fuik, **29** een beetje, **30** elektrisch geladen deeltje, **32** reuzenroofmeeuw, **34** cadans, **35** zangvogeltje, **36** met medewerking van, **38** Zijne Doorluchtige Hoogheid (Fr.), **39** onder vuur nemen, **40** heester, **41** grafmonument.

VERTICAAL
1 Grieks eiland, **2** Arabische havenstad, **3** venijn, **4** broos, **5** knak, **6** breed, **7** waarmerken, **8** soort cactus, **10** viltzeil, **12** toiletgelegenheid, **14** achtergrondmuziek, **15** tint, **16** aanstonds, **18** drukte, **20** zwaardwalvis, **22** been, **26** godsdienstig lied, **28** kwezelachtig, **29** bijenhouder, **31** kinderjuffrouw, **33** officium, **35** bootje, **37** dieren op een boerderij, **38** filmdecor.

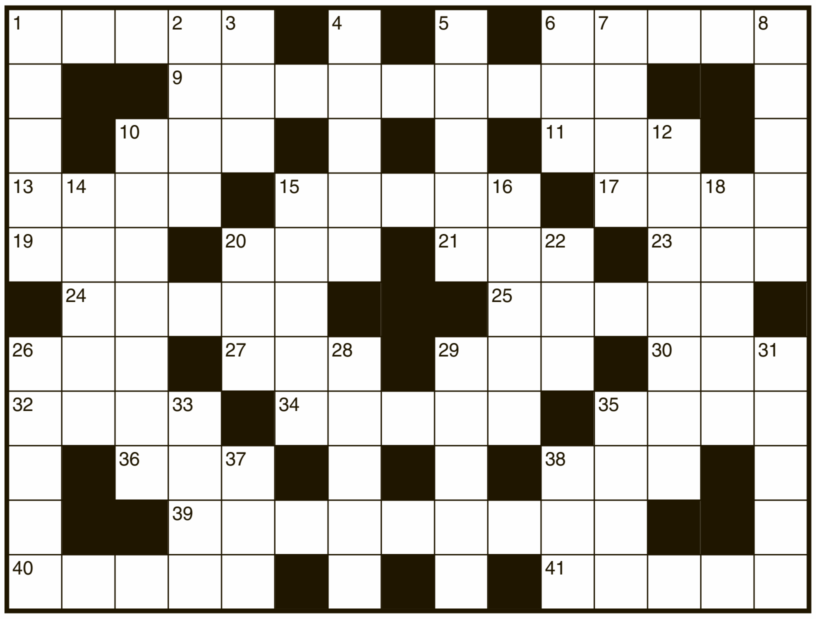

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Edwin H. Martinus
Timonstraat 4
Aruba

Pauline Nicasia
Mercuriusstraat 9
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba:Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel.
Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

6	7	2		3		1		
3	8		5	9				
	4				6			8
	5						1	
4				1				6
			2		9	5	7	
				5		7	3	2
7	3				4			
	2	8	7				9	

HEAVY

					7	2	4	
	1		6	9			3	
5		3						
			5	8				1
	6							
2			4	7		9		8
3		8					2	
		6						

ZWEEDSE PUZZEL

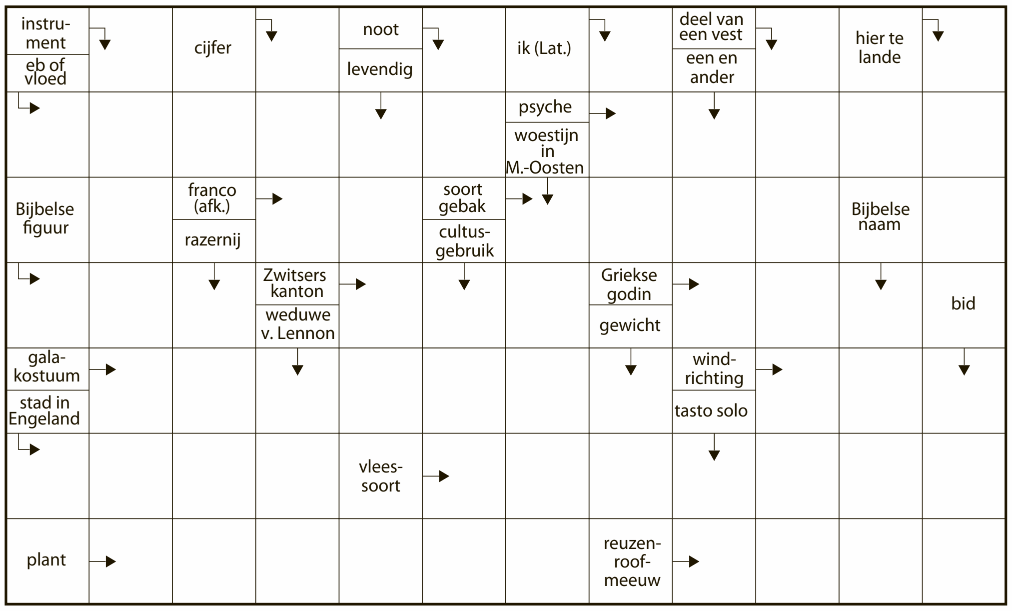

CRYPTOGRAM

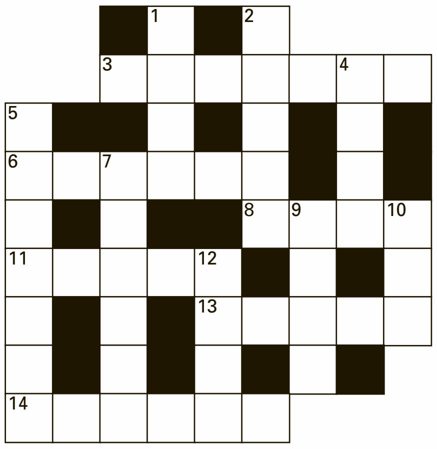

HORIZONTAAL:
3. Volgende nadelige zet (7); **6.** Die geestelijke is net een insect (6); **8.** Beweging om Frans binnen te krijgen (4); **11.** Trek in een reis (5); **13.** Anders genaamd, het is reeds een spil (5); **14.** Dagdeel van de toekomst (6).

VERTICAAL:
1. Cijfer om te geven (4); **2.** Rossig schaakstuk (5); **4.** In het geloop gaat tijd zitten (4); **5.** Gedicht van de reclame? (7); **7.** Precies, het is een droge tijd! (6); **9.** Met dit dier komt vader weer binnen (4); **10.** In deze sluis is het goed toeven (3); **12.** Middel om geluidsband te plakken (4).

WOORDZOEKER

H	E	F	S	C	H	R	O	E	F	S	T	P
I	I	O	N	M	O	G	E	L	IJ	K	R	O
S	G	T	N	E	G	N	A	V	N	A	J	S
T	E	S	C	D	R	A	S	K	O	L	K	T
O	N	F	O	U	W	E	L	E	F	L	A	T
R	S	E	A	T	D	A	D	E	R	T	T	R
I	C	E	F	H	N	O	T	E	I	V	E	E
S	H	L	D	E	A	E	R	X	C	G	E	I
C	A	K	D	R	L	L	E	P	A	O	B	N
H	P	O	H	M	U	I	W	R	N	E	R	A
O	M	U	A	O	T	O	D	E	D	A	W	P
O	A	H	E	S	B	S	L	S	E	U	W	S
F	P	D	E	K	A	O	P	S	A	R	E	R
H	O	N	G	A	A	R	K	I	U	I	H	E
R	M	O	K	N	E	M	M	E	R	F	A	I
A	P	E	R	I	T	I	E	F	N	N	D	V

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

AFREMMEN
ALWEER
AMNESTIE
APERITIEF
BEDSPREI
CONSERVEN
DRASKOLK
EIGENSCHAP
EXPRESSIEF
FRICANDEAU
FRIES
GALEI
HALFTWAALF
HAMLET
HEFSCHROEF
HISTORISCH
HOBOKEN
HONGAAR
JAN VAN GENT
KAASDRAGER
KLEEFSTOF
LOURDES
MAKEUP
MIAUW
MODENA
ONMOGELIJK
OUWEL
PAMPA
POSTTREIN
PROCEDEREN
REVOLTE
RODEO
SCHOOF
THERMOSKAN
VIERSPAN
WANPRODUCT

© Sanders Puzzelboeken/160416

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

9	4	6	1	3	7	8	5	2
3	1	2	8	6	5	7	9	4
7	5	8	4	9	2	6	3	1
5	8	3	7	1	9	4	2	6
2	6	9	5	8	4	1	7	3
1	7	4	3	2	6	5	8	9
4	3	1	9	7	8	2	6	5
6	9	7	2	5	1	3	4	8
8	2	5	6	4	3	9	1	7

Heavy

6	1	9	7	4	8	2	3	5
8	3	4	5	2	1	7	6	9
2	7	5	9	3	6	1	8	4
5	2	6	3	9	4	8	7	1
7	4	3	8	1	5	6	9	2
9	8	1	6	7	2	5	4	3
1	9	2	4	8	7	3	5	6
4	6	8	2	5	3	9	1	7
3	5	7	1	6	9	4	2	8

Cryptogram:
Horizontaal: 3. Vleugel; 6. rolkei; 8.lonk; 11. model; 13. odeur; 14. streek.
Verticaal: 1. Slak; 2. pupil; 4. even; 5. brombas; 7. ladder; 9. oven; 10. kor; 12. love.
Woordzoeker: SUCCESVOL

Zweedse puzzel

■	Z	■	B	■	I	■	A	■	T	■	O
G	E	N	O	O	T	■	K	L	E	E	D
■	E	■	Y	D	■	A	S	E	R	■	E
L	K	V	■	O	O	G	■	T	Z	T	■
■	R	E	P	L	I	E	K	■	A	R	M
N	A	T	O	■	S	N	A	K	K	E	N
■	B	E	S	M	E	T	■	G	E	E	L

Prijspuzzel

J	U	S	■	L	E	I	B	O	O	M	■	F	I	T
O	■	K	A	A	L	■	O	■	M	I	C	A	■	A
J	■	A	■	A	F	G	E	M	A	T	■	R	■	R
O	R	I	O	N	■	E	■	A	■	S	I	M	O	N
■	E	■	P	■	G	H	A	N	A	■	N	■	M	■
N	I	G	E	R	I	A	■	Z	A	K	D	O	E	K
■	N	■	R	■	T	A	P	I	R	■	U	■	G	■
G	E	L	A	G	■	S	■	E	■	A	S	B	A	K
U	■	O	■	A	R	T	I	K	E	L	■	A	■	E
U	■	R	A	A	I	■	V	■	O	F	I	R	■	R
R	A	D	■	F	O	R	M	O	S	A	■	S	A	N

Beroep onder de loep.

‘Het gaat goed, totdat het fout gaat’

Het beroep pensioenadviseur klinkt niet bepaald spannend, maar Chris Curiël kan er gedreven over vertellen. Na jarenlang werkzaam te zijn geweest bij Seguros Brouwer als onder andere manager levensverzekeringen startte hij, samen met een compagnon, Optimum pension management & estate planning. Een bedrijf dat zich met name richt op onafhankelijke advisering met betrekking tot pensioenen waarin tevens aanvullende aangelegenheden worden meegenomen. Inzicht verkrijgen in de pensioenmaterie is bepaald geen sinecure en Chris Curiël brengt dan ook licht in de ‘pensioenduisternis’.

Tekst en foto: **Marja Berk**

Wat houdt je werk in?

“Ik ben dus pensioenadviseur in de breedste zin van het woord en daar komt veel bij kijken. We bemiddelen tussen diverse partijen. Als je ter vergelijking naar verzekeringen kijkt valt het op dat in veel gevallen bepaalde constructies niet goed zijn afgestemd op individuele wensen. Ik begin natuurlijk met een analyse van de situatie van een cliënt. Het maakt niet uit of het gaat om een collectief werknemerspensioen of een DGA, het gaat om een uitgebreide advisering. Fiscaal, accountancy, boekhoudkundig; dat komt er allemaal bij kijken. Mijn technische ervaring op dat gebied is daarbij van cruciaal belang en kan zorgen voor een optimaal product. Veel mensen kennen de echte ins en outs niet. Het gaat goed, totdat het fout gaat.”

Hoe lang doe je dit werk al?

“Ik heb ooit op een blauwe maandag mijn assurantiepapieren in Nederland gehaald. Ik zat in de confectie en heb nooit meer aan die papieren gedacht. Toen ik 24 was kwam ik voor een sabbatical van een jaar naar Curaçao. Ik kreeg toen de tip dat ik iets met die assurantieopleiding zou moeten doen. Zo ben ik bij Seguros Brouwer terechtgekomen en heb daar 21 jaar gewerkt. Maar er was geen tussenpersoon die levensverzekeringen deed, dus toen ik opperde om daar mee te starten kreeg ik groen licht. Ik kreeg een jaar de tijd om het van de grond te krijgen. Dat is goed gelukt. Maar pensioenadvisering doe ik nu ruim tien jaar.”

Wat vind je het leukste aan je werk?

“Het is heel divers, geen enkele casus is hetzelfde, zeker bij een DGA. Ik ga ervoor om een perfect op maat gesneden product aan te bieden. Het is enorm veelzijdig en er valt veel meer te bereiken wanneer je er goed induikt en voor iemand alles uit zijn pensioencontracten kunt halen die bij verschillende aanbieders zijn ondergebracht. Dat is het leuke.”

Wat vind je het minst leuke?

“Als mensen niet mijn advies opvolgen. Dan kom je ze een paar jaar later tegen en hebben ze spijt. Had ik maar... je kent het wel.

Maar dan zijn ze te laat en kan ik niets meer doen of gaat het heel veel geld kosten. Ik heb in dat opzicht wel schrijnende gevallen gezien. Mensen die daardoor in de problemen gekomen zijn. Niet leuk dus.”

Wat was je geweest als je dit werk niet had gedaan?

“F-16 straaljagerpiloot. De jongensdroom! Maar eigenlijk heb ik geen idee. Misschien iets met vliegen of met varen. Maar zeker voor het laatste moet je handig zijn en ik krijg nog geen spijker in de muur...”